

سهام عدالت :
۴. پورتفوی سهام عدالت و
نحوه تسویه اقساط

معاونت مطالعات بخش عمومی

کد موضوعی: ۲۳۰
شماره مسلسل: ۱۷۸۱۷
دی ماه ۱۳۹۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	مقدمه
۳	بخش اول - بررسی پور تفوی سهام عدالت
۴	۱-۱. مرجع تصویب کننده
۵	۱-۲. تصویر کلی از تغییرات پور تفوی سهام عدالت
۶	۱-۳. تغییرات پور تفوی سهام عدالت به تفکیک شرکت و حوزه فعالیت
۷	۱-۳-۱. پتروشیمی
۷	۱-۳-۲. پالایشگاه
۱۰	۱-۳-۳. معدنی
۱۲	۱-۳-۴. زیرمجموعه شرکت مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب)
۱۵	۱-۳-۵. زیرمجموعه توانیر
۱۷	۱-۳-۶. بانک و بیمه
۱۷	۱-۳-۷. خودرو و تولید قطعات
۱۸	۱-۳-۸. مخابرات
۱۹	۱-۳-۹. غله و خدمات بازرگانی
۱۹	۱-۳-۱۰. شهر صنعتی
۲۰	۱-۳-۱۱. سایر شرکتها
۲۳	۱-۴. پور تفوی نهایی سهام عدالت
۲۷	بخش دوم - نحوه تسویه اقساط
۳۱	جمع بندی

سهام عدالت:

۴. پورتفوی سهام عدالت و نحوه تسویه اقساط

چکیده

در این گزارش، پورتفوی سهام عدالت و تغییرات آن و نحوه تسویه اقساط و دوره تقسیط سهام عدالت مورد بررسی قرار گرفته است. در فرایند اجرای سهام عدالت، مقرر شد بخشی از سهام چند شرکت دولتی به سهام عدالت واگذار شده و پورتفوی سهام عدالت از ترکیب چند شرکت سرمایه‌پذیر شکل گیرد. ستاد مرکزی اولین مصوبه تخصیص سهام شرکت‌های دولتی به پورتفوی سهام عدالت را در سال ۱۳۸۵ تصویب کرد و آخرین مصوبه مربوط به پورتفو، مصوبه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در سال ۱۳۹۶ است. بنابراین پورتفوی سهام عدالت در یک بازه زمانی ۱۱ ساله شکل گرفته و در مجموع ۸۴ شرکت در طول زمان وارد پورتفوی مذکور شده ولی در نهایت تعداد ۴۹ شرکت به عنوان پورتفوی نهایی سهام عدالت در نظر گرفته شده است. شایان ذکر است که در بازه زمانی مذکور، تصمیم‌های متعدد و حتی متناقضی در خصوص تغییرات درصد سهام تخصیصی شرکت‌ها و حذف و تخصیص مجدد و چندباره در هر شرکت برای پورتفوی سهام عدالت اتخاذ شده است.

هیئت وزیران، هیئت عالی واگذاری و ستاد مرکزی سهام عدالت سه مرجعی هستند که مصوبات مربوط به واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به پورتفوی سهام عدالت را تصویب کرده‌اند و گاهی مصوبه یک مرجع، مصوبات مرجع دیگر را لغو کرده یا تغییر داده و از این جهت، پورتفوی سهام عدالت دستخوش تغییرات بسیار زیادی از ابتدای توزیع سهام عدالت بوده است. بعد از تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و تشکیل شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی این اصل قانون اساسی و هیئت واگذاری در سال ۱۳۸۷، انتظار می‌رفت یک رویه مشخص و واحد برای تخصیص سهام شرکت‌ها به پورتفوی سهام عدالت شکل گیرد، اما متأسفانه مصوبات هیئت وزیران برای تعیین پورتفوی سهام عدالت و تغییر آن تا پایان سال ۱۳۹۴ ادامه داشت و ناهماهنگی در مصوبات مربوط به پورتفوی سهام عدالت ادامه پیدا کرد.

شایان ذکر است که در پورتفوی نهایی سهام عدالت، تعداد ۳۸ شرکت در بورس و فرابورس پذیرفته شده و ۱۱ شرکت غیربورسی است. اختصاص سهام شرکت‌های غیربورسی به سهام عدالت در حالی انجام پذیرفته که در بند ۲ پاسخ مقام معظم رهبری به درخواست رئیس‌جمهور وقت از معظم‌له مبنی بر «اختصاص بخشی از سهام شرکت‌های دولتی به طرح توزیع گسترده سهام بین اقشار کم‌درآمد» که در

تاریخ ۱۳۸۵/۴/۱۲ ابلاغ شد، آمده است که «قیمت سهام (سهام تخصیصی به سهام عدالت) در بورس تعیین گردد»^۱، به این معنا که سهام شرکت‌های دولتی بورسی به سهام عدالت تخصیص داده شود. شایان ذکر است که در تبصره «۱» ماده (۳۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی نیز تصریح شده است که مبنای قیمت‌گذاری (سهام تخصیصی به سهام عدالت)، قیمت فروش نقدی در بورس خواهد بود.

همچنین در ماده (۳۴) مذکور تخصیص شرکت‌های گروه ۲ ماده (۲) قانون، مورد تصریح قرار گرفته است ولی پورتفوی سهام عدالت، ترکیبی از شرکت‌های گروه یک و دو است. شایان ذکر است که تخصیص شرکت‌های گروه یک، مربوط به سال‌های قبل از تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی و دسته‌بندی شرکت‌ها در این قانون بوده است ولی پس از تصریح قانون مذکور نیز شرکت‌های گروه دو جایگزین شرکت‌های گروه یک نشدند.

در خصوص دوره تقسیط و نحوه وصول اقساط سهام عدالت، از ابتدا روند شفافی در آیین‌نامه‌های مرتبط وجود نداشته است. دوره تقسیط بیست‌ساله، ده‌ساله و حداکثر ده‌ساله از مواردی است که در آیین‌نامه‌های مصوب هیئت وزیران طی سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ به آن اشاره شده است. همچنین در آیین‌نامه‌های مذکور، ابتدا مصوب شد که اقساط سهام عدالت از محل سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر تأدیه شود، سپس وصول اقساط از محل دریافتی از مضمولان مورد توجه قرار گرفت و در نهایت در آیین‌نامه مورخ ۱۳۸۵/۸/۲۸ هیئت وزیران، دوره تقسیط پرداخت بهای سهام واگذار شده حداکثر ده سال تعیین شد و مقرر گردید که بهای سهام از محل سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر تأدیه شود. آیین‌نامه مذکور تا زمان تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی تغییری نکرد و ملاک عمل قرار گرفت. متأسفانه قانون مذکور نیز در موضوع دوره تقسیط ابهام داشته و در مورد نحوه وصول اقساط مسکوت است.

در ماده (۳۴) قانون مذکور، دوره تقسیط برای دو دهک پایین درآمدی ۱۰ سال و برای چهار دهک بعدی درآمدی، حداکثر ۱۰ سال منظور شده است و ظاهراً تصمیم یکسانی برای ۶ دهک درآمدی اتخاذ نشده است. همچنین مبدأ زمانی دوره تقسیط نیز مشخص نشده است. شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی برای رفع ابهامات مذکور، در تصویب‌نامه مورخ ۱۳۹۵/۹/۱۴، دوره محاسبه اقساط سهام عدالت را با لحاظ سال مالی شرکت‌های سرمایه‌پذیر، حداکثر ۱۰ دوره مالی و از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ تا پایان شهریورماه سال ۱۳۹۵ تعیین کرد. تصویب‌نامه مذکور به دلیل لحاظ سال ۱۳۸۵ به عنوان مبدأ زمانی دوره تقسیط سهام عدالت، با اعتراضات مختلفی از سوی نمایندگان مجلس روبه‌رو شد ولی در نهایت ملاک عمل قرار گرفت.

۱. نامه مقام معظم رهبری به رئیس‌جمهور وقت، مورخ ۱۳۸۵/۴/۱۲.

مقدمه

در طرح سهام عدالت به شرکت‌هایی که بخشی از سهام آنها به پورتفوی سهام عدالت واگذار شده است، شرکت‌های سرمایه‌پذیر می‌گویند. براساس مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به سهام عدالت، سهام شرکت‌های سرمایه‌پذیر در ابتدا به شرکت کارگزاری سهام عدالت واگذار و مقرر شد که مضمولان سهام عدالت، سهامدار شرکت کارگزاری باشند. پس از تشکیل شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، سهام شرکت‌های سرمایه‌پذیر به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی که متشکل از تعاونی‌های شهرستانی سهام عدالت هستند، منتقل شد و مضمولان سهام عدالت به‌عنوان اعضای تعاونی‌های شهرستانی، از طریق شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی، سهامدار عدالت شدند.

براساس آیین‌نامه‌های مصوب هیئت وزیران در سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵، درنهایت مقرر شد که بهای سهام واگذار شده به مضمولین سهام عدالت، از محل سود سالیانه شرکت‌های سرمایه‌پذیر طی یک دوره حداکثر ده‌ساله به دولت پرداخت شود. در واقع مقرر شد سهام شرکت‌های سرمایه‌پذیر در توثیق سازمان خصوصی‌سازی باقی بماند و متناسب با کسر تخفیفات قانونی و اقساط پرداختی، از توثیق سازمان خصوصی‌سازی خارج شود. بنابراین شرکت‌های سرمایه‌پذیر طی یک دوره ده‌ساله موظف به پرداخت سود سالیانه (متناسب با میزان سهام اختصاص داده شده به سهام عدالت) به دولت بوده و به همین دلیل است که شرکت‌های مذکور نتوانستند سرمایه مناسبی را برای ارتقای تکنولوژی تجهیز کنند. شایان ذکر است که پورتفوی سهام عدالت از ابتدای اجرای طرح ثابت نبوده و تغییرات بسیاری را طی زمان تجربه کرده است.

براساس آنچه عنوان شد، مشخص می‌شود که دو موضوع کلی در بررسی پورتفوی سهام عدالت وجود دارد. اولین موضوع که در بخش ابتدایی گزارش به آن پرداخته شده است، تغییرات پورتفوی سهام عدالت در طول زمان بوده و در بخش دوم گزارش نیز نحوه تسویه اقساط از محل سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر مورد توجه قرار گرفته است. درنهایت نیز جمع‌بندی گزارش ارائه شده است.

بخش اول - بررسی پورتفوی سهام عدالت

در ابتدای این بخش، این موضوع مورد بررسی قرار گرفته است که تخصیص سهام شرکت‌های سرمایه‌پذیر به پورتفوی سهام عدالت یا حذف تخصیص آنها و یا تغییر در میزان سهام تخصیصی براساس مصوبات کدام یک از مراجع اتفاق افتاده است. در ادامه، تغییرات پورتفوی سهام عدالت در قالب یک تصویر کلی و سپس بررسی جزئی‌تر و به تفکیک هر شرکت در قالب گروه‌بندی‌های مجزا، مورد توجه قرار گرفته و درنهایت نیز پورتفوی نهایی سهام عدالت از حیث سهام تخصیصی هر شرکت، تعداد شرکت‌های بورسی و غیربورسی و اهمیت مدیریت شرکت‌ها ارائه شده است.

۱-۱. مرجع تصویب‌کننده

در بررسی روش اجرای سهام عدالت، نوعی ناهماهنگی و عدم تمرکز جدی در خصوص چگونگی تخصیص سهام شرکت‌های دولتی به سهام عدالت و مرجع تصویب‌کننده آن، قابل مشاهده است. در ابتدا و در اولین آیین‌نامه اجرایی توسعه مالکیت و افزایش ثروت خانوارهای ایرانی مصوب ۱۳۸۴/۵/۱۱، مقرر شد که هیئت عالی واگذاری (موضوع ماده (۱۲) قانون برنامه سوم توسعه که در ماده (۹) قانون برنامه چهارم توسعه نیز تنفیذ شد) اختیار واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به طرح توزیع سهام عدالت را داشته باشد.^۱ در اصلاحیه آیین‌نامه مذکور در ۱۳۸۴/۱۱/۱۷، اختیار تخصیص سهام شرکت‌های دولتی به سهام عدالت به ستاد مرکزی سهام عدالت سپرده شد ولی در عمل، بیشترین مصوبه واگذاری متعلق به هیئت وزیران است.

روش کار به این صورت بوده است که فهرست شرکت‌های قابل واگذاری، میزان سهام تخصیصی به سهام عدالت و روش واگذاری شرکت‌ها در مصوبات هیئت وزیران تعیین می‌شد و هیئت عالی واگذاری عمدتاً قیمت‌گذاری سهام تخصیصی و امور اجرایی آن را از طریق سازمان خصوصی‌سازی برعهده داشت. شایان ذکر است که هیئت عالی واگذاری نیز مصوباتی برای تعیین شرکت‌ها و میزان سهام تخصیصی به سهام عدالت دارد.^۲ ستاد مرکزی سهام عدالت نیز با مصوبات مختلف، تغییراتی را در پورتفوی سهام عدالت ایجاد کرده است.

بنابراین، هیئت وزیران، هیئت عالی واگذاری و ستاد مرکزی سهام عدالت سه مرجعی هستند که مصوبات مربوط به واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به پورتفوی سهام عدالت را تصویب کرده‌اند و گاهی مصوبه یک مرجع، مصوبات دیگر را لغو کرده یا تغییر داده است و از این جهت، پورتفوی سهام عدالت دستخوش تغییرات بسیار زیادی از ابتدای توزیع سهام عدالت بوده است. بعد از تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی و تشکیل شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی و هیئت واگذاری در سال ۱۳۸۷، انتظار می‌رفت یک رویه مشخص و واحد برای تخصیص سهام شرکت‌ها به پورتفوی سهام عدالت شکل گیرد، اما متأسفانه مصوبات هیئت وزیران برای تعیین پورتفوی سهام عدالت و تغییر آن تا پایان سال ۱۳۹۴ ادامه داشت و ناهماهنگی در مصوبات مربوط به پورتفوی سهام عدالت ادامه پیدا کرد.

۱. ماده (۱۵) قانون برنامه سوم توسعه.

۲. رجوع شود به بخش «تغییرات پورتفوی سهام عدالت به تفکیک شرکت و حوزه فعالیت».

۲-۱. تصویر کلی از تغییرات پورتفوی سهام عدالت

براساس ماده (۳۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، دولت مجاز شده است تا ۴۰ درصد مجموع ارزش سهام بنگاه‌های قابل واگذاری در هر بازار موضوع گروه دو ماده (۲) قانون مذکور^۱ را در قالب سهام عدالت واگذار کند^۲ اما تخصیص سهام شرکت‌های دولتی به سهام عدالت پیش از تصویب قانون مذکور آغاز شده است. ستاد مرکزی سهام عدالت در تصویب‌نامه شماره ۱۱۴ مورخ ۱۳۸۵/۷/۱۰، فهرست و میزان سهام قابل واگذاری به سهام عدالت را در دو جدول ارائه کرد که اطلاعاتی در خصوص این دو جدول به دست نیامد. ستاد مرکزی مصوبه مذکور را یک ماه بعد در تاریخ ۱۳۸۵/۸/۱۰ اصلاح کرد و شرکت‌های قابل واگذاری به سهام عدالت را در قالب دو جدول الف (فهرست شرکت‌های قابل واگذاری خارج از صدر اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی) که شامل ۱۵ شرکت و جدول ب (فهرست شرکت‌های قابل واگذاری صدر اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی) شامل چهار شرکت ارائه کرد.

از ۱۹ شرکت مصوب ستاد مرکزی برای واگذاری به سهام عدالت، در حال حاضر ۱۶ شرکت در پورتفوی نهایی سهام عدالت هستند و این در حالی است که براساس آنچه در بخش اول گزارش عنوان شد (مرجع تصویب‌کننده)، پورتفوی سهام عدالت تغییرات بسیاری را در طول زمان داشته است. بنابراین مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی سهام عدالت را می‌توان مهم‌ترین مصوبه از نظر ثبات شرکت‌ها در پورتفوی سهام عدالت دانست. آخرین مصوبه مربوط به تغییرات پورتفوی سهام عدالت، تصویب‌نامه مورخ ۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی است که براساس آن، ۱۱ شرکت و بخشی از سهام شرکت دخانیات از پورتفوی سهام عدالت خارج شده و پورتفوی نهایی سهام عدالت براساس مجموع میزان تسویه اقساط از محل سود شرکت‌های موجود در پورتفوی سهام عدالت (شرکت‌های سرمایه‌پذیر)، تخفیفات دو دهک اول درآمدی و پرداختی نقدی مشمولان اعلام شد.^۳ در این بین، مصوبات بسیاری در خصوص پورتفوی سهام عدالت وجود دارد که طی آنها، شرکت‌های متعددی وارد پورتفو شده و از آن خارج شده‌اند و حتی درصد تخصیص سهام شرکت‌های سرمایه‌پذیر نیز بارها تغییر کرده و شرکت‌ها با افزایش و کاهش چندباره سهام در پورتفوی سهام عدالت مواجه بوده‌اند.

بنابراین اولین تخصیص به پورتفوی سهام عدالت در سال ۱۳۸۵ و براساس مصوبه ستاد مرکزی سهام عدالت و آخرین مصوبه تخصیص در سال ۱۳۹۶ و مربوط به شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی

۱. ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، فعالیت‌های اقتصادی جمهوری اسلامی را به سه گروه تقسیم کرده است که براساس آن، مالکیت، سرمایه‌گذاری و مدیریت دولت در گروه یک ممنوع است (به غیر از سازمان‌های توسعه‌ای). سهم دولت از گروه ۲ فعالیت‌های اقتصادی، حداکثر ۲۰ درصد ارزش هر فعالیت در بازار است و گروه سه فعالیت‌های اقتصادی انحصاراً در اختیار دولت می‌باشد.

۲. از آنجاکه تخصیص برخی از شرکت‌ها به سهام عدالت قبل از تصویب قانون مذکور صورت گرفته و گروه‌بندی شرکت‌ها مربوط به زمان تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی است، بنابراین پورتفوی سهام عدالت ترکیبی از شرکت‌های گروه یک و گروه دو فعالیت‌های اقتصادی است.

۳. در بخش دوم گزارش (نحوه تسویه اقساط سهام عدالت) به طور کامل به این موضوع پرداخته شده است.

اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی است. بر این اساس پور تفوی سهام عدالت در یک بازه زمانی ۱۱ ساله شکل گرفته و شرکت‌های متعددی وارد پورتفو شده و از آن خارج شده‌اند. همچنین درصد تخصیص سهام شرکت‌های موجود در پورتفو نیز بارها تغییر کرده است و شرکت‌ها با افزایش و کاهش چندباره سهام در پورتفو سهام عدالت مواجه بوده‌اند. تصویر کلی شرکت‌هایی که وارد پورتفو سهام عدالت شده و از آن خارج شده‌اند، براساس حوزه فعالیت در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. تغییرات تعداد شرکت‌های پورتفو سهام عدالت در یک

بازه زمانی یازده ساله (۱۳۹۶-۱۳۸۵)

تعداد شرکت‌ها در پورتفو نهایی	تعداد شرکت‌ها در طول زمان	حوزه فعالیت
۱۱	۱۲	پتروشیمی
۷	۹	پالایشگاه
۹	۱۰	معذنی
۴	۱۵	زیرمجموعه ساتکاب
۱	۶	زیرمجموعه توانیر
۵	۵	بانک و بیمه
۴	۴	خودرو و تولید قطعات
۲	۲	مخابرات
۰	۵	غله و خدمات بازرگانی
۳	۳	شهرهای صنعتی
۳	۱۳	سایر
۴۹	۸۴	مجموع

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

براساس جدول ۱، در مجموع ۸۴ شرکت در طول زمان وارد پورتفو سهام عدالت شده ولی در نهایت تعداد ۴۹ شرکت به عنوان پورتفو نهایی سهام عدالت در نظر گرفته شده است. شایان ذکر است که در این جدول تنها تعداد شرکت‌های ورودی و خروجی مشخص شده و برای نشان دادن اثر تصمیم‌های متعدد و متناقض برای پورتفو سهام عدالت، لازم است مواردی همچون تغییرات درصد سهام تخصیصی شرکت‌ها، حذف و تخصیص مجدد و چندباره در هر شرکت و مصوبات مرتبط با هر یک از آنها مورد بررسی قرار گیرد. بر این اساس، در قسمت بعدی گزارش تغییرات پورتفو سهام عدالت به تفکیک هر شرکت در قالب حوزه‌های فعالیت جدول ۱ ارائه می‌شود.

۳-۱. تغییرات پورتفو سهام عدالت به تفکیک شرکت و حوزه فعالیت

برای آنکه تصویر شفاف‌تری از تغییرات پورتفو سهام عدالت در بیش از یک دهه ارائه شود، در ادامه تغییرات پورتفو مذکور به تفکیک هر شرکت و مصوبات مرتبط با آن مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۳-۱. پتروشیمی

شرکت‌های پتروشیمی که در صنعت محصولات شیمیایی گروه‌بندی می‌شوند،^۱ کمترین تغییرات را در پورتنفوی سهام عدالت داشته و باثبات‌ترین شرکت‌های موجود در پورتنفوی مذکور بوده‌اند. از بین ۱۲ شرکت پتروشیمی مندرج در جدول ۲، ۱۰ پتروشیمی براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی به پورتنفوی سهام عدالت اختصاص یافته و مقادیر تخصیصی تا پایان نهایی کردن پورتنفوی سهام عدالت بدون تغییر باقی ماندند. شایان ذکر است که علت کاهش سهم پتروشیمی ارومیه از ۳۰ درصد به ۶ درصد، افزایش سرمایه شرکت بدون مشارکت سهام عدالت بوده است. ۷۰ درصد سهام پتروشیمی شیراز براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی به سهام عدالت واگذار شد که در مصوبه بعدی ستاد مذکور، واگذاری آن لغو شده و پتروشیمی شیراز از سبد سهام عدالت خارج شده است.

جدول ۲. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های پتروشیمی در پورتنفوی
سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۳۸۵

ردیف	نام شرکت	۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی مصوبه ۱۱۵	۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی مصوبه ۱۲۸	۱۳۸۸/۵/۶ هیئت وزیران (ت ۹۳۲۳۷/۴۳۱۱۵-ه)	پورتنفوی نهایی
۱	پتروشیمی تندگویان		۱۰		۱۰
۲	پتروشیمی تبریز		۱۰		۱۰
۳	پتروشیمی مارون		۳۰		۳۰
۴	پتروشیمی جم		۱۵		۱۵
۵	پتروشیمی بوعلی سینا		۳۰		۳۰
۶	پتروشیمی خوزستان		۳۰		۳۰
۷	پتروشیمی ارومیه		۳۰		۶
۸	پتروشیمی بیستون		۳۰		۳۰
۹	پتروشیمی بندر امام		۳۰		۳۰
۱۰	پتروشیمی شیراز	۷۰	حذف		۰
۱۱	صنایع پتروشیمی خلیج فارس			۴۰	۴۰
۱۲	فجر انرژی خلیج فارس (پتروشیمی فجر)		۳۰		۳۰

مأخذ: همان.

۱-۳-۲. پالایشگاه

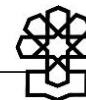
شرکت‌های پالایش نفت که در صنعت فراورده‌های نفتی، کک و سوخت هسته‌ای دسته‌بندی می‌شوند، جزء اولین شرکت‌های تخصیصی به سهام عدالت بوده‌اند. براساس جدول ۳، ستاد مرکزی سهام عدالت در مصوبه شماره ۱۲۸ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۳، ۳۰ درصد از سهام ۹ پالایشگاه بندرعباس، لاوان، تهران، شیراز، کرمانشاه، آبادان، شازند، تبریز و اصفهان را به سهام عدالت تخصیص داد. پس از آن هیئت وزیران

۱. شرکت فجر انرژی خلیج فارس در ردیف ۱۲ جدول ۲، در صنعت عرضه برق، گاز، بخار و آب گرم قرار می‌گیرد.

در مصوبه مورخ ۱۳۸۸/۵/۶، ۱۰ درصد دیگر سهام پالایشگاه‌های مذکور را (به غیر از پالایش نفت کرمانشاه که افزایش ۱۰ درصدی آن براساس مصوبه ۱۳۹۰/۵/۱۷ هیئت وزیران اتفاق افتاد) به سهام عدالت اختصاص داد. همچنین هیئت وزیران در مصوبه مورخ ۱۳۹۰/۵/۱۷ خود، تخصیص ۶۰ درصد دیگر سهام پالایشگاه نفت تهران به سهام عدالت را با قید کسر سهام ترجیحی مورد تصویب قرار داد که با احتساب ۱۰ درصد سهام به‌عنوان سهام ترجیحی، در نهایت ۹۰ درصد سهام پالایشگاه تهران در پورتهوی سهام عدالت لحاظ شد. همچنین براساس مصوبه مذکور، تخصیص سهام دو پالایشگاه نفت آبادان و شازند لغو شد و دو شرکت مذکور از پورتهوی سهام عدالت خارج شدند ولی مجدداً براساس مصوبه ۱۳۹۳/۱۲/۲۶ هیئت وزیران، پالایشگاه‌های آبادان و شازند به ترتیب با سهم ۴۰ و ۳۰ درصدی به پورتهوی سهام عدالت بازگشتند. در مصوبه ۱۳۸۷/۱/۲۴ ستاد مرکزی مقرر شد که سهام شرکت پالایش نفت اصفهان برای جبران مبالغ ریالی حذف شرکت‌های چادرملو و گل‌گهر و کاهش میزان سهام شرکت‌های ایران خودرو، سایپا و سرمایه‌گذاری رنا در پورتهوی سهام عدالت افزایش یابد ولی در مصوبه ۱۳۹۴/۱۲/۲۶ هیئت وزیران افزایش سهام پالایشگاه نفت اصفهان لغو شد.

در سال ۱۳۹۵، دولت تصمیم گرفت تا بخشی از سهام هفت پالایشگاه‌های بورسی (بندرعباس، لاوان، تهران، شیراز، کرمانشاه، تبریز و اصفهان) را از سبد سهام عدالت خارج کرده و به دولت بازگرداند. بر همین اساس در مصوبه مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱ هیئت وزیران، ۲۰ درصد از سهام هفت پالایشگاه موضوع ردیف‌های ۷-۱ جدول ۳ از طرح سهام عدالت خارج شده و ۳۶ درصد سهام پالایشگاه امام خمینی و ۹ درصد سهام پالایشگاه آبادان که هر دو غیربورسی هستند، جایگزین سهام کسر شده گردید. پس از پیگیری‌های کمیسیون اقتصادی مجلس دهم، بررسی مصوبه ۱۳۹۵/۱۲/۱ هیئت وزیران در دستور کار هیئت تطبیق مصوبات دولت با قوانین قرار گرفت که رأی هیئت تطبیق، لغو مصوبه مذکور درخصوص دخل و تصرف در سهام عدالت بود اما تغییرات ایجاد شده در پورتهوی سهام عدالت، به همان شکل باقی ماند. شایان ذکر است که در مصوبه ۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی، دو شرکت پالایش نفت آبادان و امام خمینی به همراه پالایشگاه نفت کرمانشاه به‌طور کامل از پورتهوی سهام عدالت حذف شدند.^۱

۱. توضیحات بیشتر در «بخش دوم گزارش- نحوه تسویه اقساط» ارائه شده است.

جدول ۳. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های پالایش نفت در پورتفوی سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت	۱۳۸۶/۱۱/۱۳	۱۳۸۷/۱/۲۴	۱۳۸۸/۵/۶	۱۳۹۰/۵/۱۷	۱۳۹۴/۱۲/۲۶	۱۳۹۳/۱۲/۲۶	سهام پورتفوی سهام عدالت قبل از مصوبه هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۱۳۹۵/۱۲/۱	۱۳۹۶/۹/۱	پورتفوی نهایی
۱	پالایش نفت بندر عباس	۳۰		+۱۰			هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷ هـ	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۲۰		۲۰
۲	پالایش نفت لاوان	۳۰		+۱۰			هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷ هـ	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۲۰		۲۰
۳	پالایش نفت تهران	۳۰		+۱۰	+۶۰ (پس از کسر سهام ترجیحی)		هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷ هـ	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۷۰		۷۰
۴	پالایش نفت شیراز	۳۰		+۱۰			هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷ هـ	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۲۰		۲۰
۵	پالایش نفت کرمانشاه	۳۰		+۱۰			هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷ هـ	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۰	-۲۰	-۲۰
۶	پالایش نفت تبریز	۳۰		+۱۰			هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷ هـ	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۲۰		۲۰
۷	پالایش نفت اصفهان	۳۰	افزایش بدون درج مقدار	چ	۱۰+	حذف تخصیص مصوبه ۱۳۲ ستاد مرکزی	هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷ هـ	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۲۰		۲۰
۸	پالایش نفت آبادان	۳۰		+۱۰	حذف تخصیص مصوبه ۱۲۸	+۴۰	هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷ هـ	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۰	-۴۹	+۹
۹	پالایش نفت شازند اراک (امام خمینی)	۳۰		+۱۰	حذف تخصیص مصوبه ۱۲۸	+۳۰	هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷ هـ	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱	۰	-۶۶	+۳۶

مأخذ: همان.

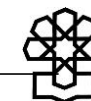
۳-۳-۱. معدنی

در جدول ۴، تغییرات شرکت‌های معدنی (شرکت مادر تخصصی سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران) در پورتهوی سهام عدالت نشان داده شده است.^۱ ۱۰ شرکت مندرج در جدول ۴، در صنایع فلزات اساسی، استخراج کانه‌های فلزی و سیمان، گچ و آهک دسته‌بندی می‌شوند. به غیر از شرکت ذوب‌آهن اصفهان که پس از تخصیص اولیه به‌طور کامل از پورتهو خارج شد، ۹ شرکت دیگر براساس مصوبه ۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی سهام عدالت، به پورتهوی این طرح تخصیص داده شده و بعد از تغییرات مختصری در میزان سهام هریک از شرکت‌ها، در پورتهوی نهایی سهام عدالت دیده می‌شوند.

از بین شرکت‌های مندرج در جدول ۴، روند شفافی در خصوص سهام تخصیصی شرکت ملی صنایع مس ایران در مصوبات مرتبط وجود ندارد. ۳۰ درصد سهام شرکت مذکور برای اولین بار براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی و ۸ درصد دیگر براساس مصوبه ۱۳۸۶/۷/۱۷ ستاد مذکور به پورتهوی سهام عدالت اختصاص یافت. بعد از آن در بند ۳ مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی، مقرر شد به‌ازای کاهش میزان سهام شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران در پورتهوی سهام عدالت، سهام شرکت ملی مس ایران جایگزین شد. بر همین اساس، ستاد مرکزی سهام عدالت در بند ۱ مصوبه مورخ ۱۳۸۷/۴/۲۳، معادل ۱۹,۰۷۵,۸۸۷ سهم شرکت ملی مس را بابت واگذاری قطعی به مشمولان مرحله اول سهام عدالت و مابقی سهام قابل واگذاری مصوب شرکت مذکور را بابت واگذاری مرحله تکمیلی مشمولان مرحله اول تخصیص داد. متأسفانه در مصوبه مذکور به درصد سهام قابل واگذاری به مشمولان مرحله اول و مشمولان تکمیلی مرحله اول اشاره‌ای نشده است. درنهایت نیز در مصوبه مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۶ هیئت وزیران، اختصاص ۳۰ درصدی سهام شرکت ملی مس براساس مصوبه ۱۱۵ ستاد مرکزی، به مقدار ۲۵ درصد (کسر سهام ترجیحی) اصلاح شد ولی درصد سهام شرکت ملی مس در پورتهوی نهایی سهام عدالت ۳۷ درصد است.

در خصوص شرکت‌های چادرمولو و گل‌گهر، تخصیص اولیه براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی انجام شد. سپس در مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۳۰ هیئت وزیران، افزایش ۸ درصدی سهام هریک از شرکت‌های مذکور مورد توجه قرار گرفت ولی هیئت وزیران مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۳۰ خود را (با عنوان تخصیص بخشی از سهام ۲۱ شرکت به طرح توزیع سهام عدالت) در مصوبه مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۶ لغو کرد و مقرر شد تنها شرکت‌هایی که تخصیص آنها براساس سایر مصوبات صورت گرفته بود، در پورتهوی سهام عدالت باقی بمانند. ستاد مرکزی در مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۷/۱۷، افزایش ۸ درصدی سهام شرکت‌های چادرمولو و گل‌گهر را مورد تصویب قرار داد اما مجدداً افزایش مذکور را در مصوبه مورخ ۱۳۸۷/۱۱/۲۴ لغو کرد.

۱. در جدول ۴، ردیف‌های ۶-۱ در دسته صنعت فلزات اساسی، ردیف‌های ۷ و ۸ در دسته صنعت استخراج کانه‌های فلزی و ردیف‌های ۹ و ۱۰ در دسته صنعت سیمان، آهک و گچ قرار می‌گیرند.

جدول ۴. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های معدنی در پورتفوی سهام عدالت^۱ در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت	۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی مصوبه ۱۱۵	۱۳۸۵/۸/۳۰ هیئت وزیران ت ۱۰۶۳۱۹/۳۶۲۵۴-هـ	۱۳۸۶/۳/۱۹ ستاد مرکزی مصوبه ۱۲۰	۱۳۸۶/۷/۱۷ ستاد مرکزی مصوبه ۱۲۳	۱۳۸۷/۱/۲۴ ستاد مرکزی مصوبه ۱۳۲	۱۳۸۷/۴/۲۳ ستاد مرکزی مصوبه ۱۳۸	۱۳۹۴/۱۲/۲۶ هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷-هـ	پورتفوی نهایی
۱	فولاد مبارکه	۲۵		+۶					۳۰
۲	فولاد خوزستان	۲۵					+۵		۳۰
۳	آلومینیوم ایران (ایرالکو)	۳۰							۳۰
۴	فولاد آلیازی ایران	۴۱							۳۹
۵	ذوب آهن اصفهان		۳۰					حذف	۰
۶	شرکت ملی صنایع مس ایران (سرچشمه)	۳۰			+۸			-۵	۳۷
۷	گل گهر سیرجان	۱۰/۹	+۸		+۸	-۸		-۸	۱۱
۸	صنعتی و معدنی چادرملو	۲۲/۷	+۸		+۸	-۸		-۸	۲۱
۹	سیمان دشتستان (پوشهر)	۵۱ درصد سهم دولت (۳۴ درصد از کل)							۳۴
۱۰	سیمان داراب	۵۰							۵۰

ماخذ: همان.

۱. در برخی موارد، میزان نهایی سهام یک شرکت، به میزانی جزئی با جمع اعداد مربوط به تغییرات سهام شرکت مذکور تفاوت دارد. این تفاوت‌های جزئی می‌تواند ناشی از کاهش یا افزایش سرمایه شرکت یا اعطای سهام ترجیحی یا مواردی از این دست باشد که از پرداختن به این‌گونه موارد صرف‌نظر کرده‌ایم.

۳-۴-۱. زیرمجموعه شرکت مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب) ۱۵ شرکت زیرمجموعه شرکت مادر تخصصی مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب) که در جدول ۵ آمده است، طی دو مصوبه ستاد مرکزی و هیئت وزیران وارد پورتفوی سهام عدالت شدند اما در حال حاضر فقط چهار شرکت در پورتفوی نهایی سهام عدالت هستند. به غیر از شرکت‌های آلومتک و ساختمان سد و تأسیسات آبیاری (سابیر)، ۱۳ شرکت دیگر براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۳۰ هیئت وزیران، به پورتفوی سهام عدالت تخصیص داده شدند اما همان‌طور که در بخش قبلی گفته شد، هیئت وزیران در مصوبه مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۶ خود، تخصیص‌های مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۳۰ را ابطال کرد. بدین ترتیب تنها چهار شرکت نیرو ترانس، پارس سوئیچ، آلومتک و ساختمان سد و تأسیسات آبیاری (سابیر) که براساس مصوبه ۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی به پورتفوی سهام عدالت اختصاص پیدا کردند، هم‌اکنون در پورتفوی مذکور هستند.

ردیف	نام شرکت	ستاد مرکزی مصوبه ۱۱۵	۱۳۸۵/۸/۳۰ هیئت وزیران ت ۱۰۶۳۱۹/۳۶۲۵۴هـ	۱۳۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی مصوبه ۱۲۸	۱۳۸۷/۱/۲۴ ستاد مرکزی مصوبه ۱۳۲	۱۳۹۱/۶/۴ هیئت وزیران ت ۱۱۱۰۰۶/۴۷۲۲۲هـ	۱۳۹۱/۶/۱۲ هیئت وزیران ت ۱۱۶۱۳۲/۴۷۳۲۲هـ	۱۳۹۲/۱۱/۸ هیئت وزیران ت ۱۶۹۰۱۹/۴۹۵۹۹هـ	۱۳۹۴/۱۲/۲۶ هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷هـ	پورتفوی نهایی
۱۰	بندر ماهی		کلیه سهام متعلق به دولت						حذف	۰
۱۱	آلموتک	۳۱		حذف						۰
۱۲	نیرو ترانس	۳۰/۷	کلیه سهام متعلق به دولت							۳۱
۱۳	پارس سوئیچ	۴۰/۷	کلیه سهام متعلق به دولت		+۴/۱۸					۴۶
۱۴	خدمات مهندسی برق (مشانیر)	۴۲	کلیه سهام متعلق به دولت							۴۲
۱۵	ساختمان سد و تأسیسات آبیاری (سابیر)	۴۹								۴۹

مأخذ: همان.

۵-۳-۱. زیرمجموعه توانیر

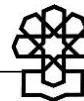
در مجموع ۶ شرکت زیرمجموعه توانیر به پورتفوی سهام عدالت تخصیص پیدا کردند اما تنها شرکت مپنا در پورتفوی نهایی سهام عدالت باقی ماند (جدول ۶). در ابتدا ۱۹ درصد سهام شرکت مدیریت پروژه‌های نیروگاهی (مپنا) براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی، به سهام عدالت تخصیص پیدا کرد (۱۰ درصد سهام متعلق به وزارت صنایع و ۹ درصد سهام متعلق به توانیر). پس از آن در مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۳۰ هیئت وزیران، تنها ۹ درصد سهام شرکت مپنا (درصد سهام متعلق به توانیر) برای اختصاص به سهام عدالت تعیین شد. هیئت وزیران همه تخصیص‌های مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۳۰ را در مصوبه ۱۳۹۴/۱۲/۲۶ خود (به غیر از تخصیص‌هایی که در مصوبه‌های دیگر تصویب شدند) لغو کرد. بر همین اساس، مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی مورد عمل قرار گرفته و تخصیص ۱۹ درصدی اولیه شرکت مپنا در پورتفوی سهام عدالت لحاظ شد.^۱ دو شرکت نیروگاه چرخه ترکیبی یزد و شرکت مدیریت تولید برق نیروگاه یزد جایگزین دو شرکت تولید نیروی برق شیروان و آب و برق صبا شدند ولی دو شرکت مذکور نیز با مصوبه مورخ ۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی از پورتفوی سهام عدالت خارج شدند.

۱. اطلاعات مرتبط در خصوص سهم ۲۶ درصدی مپنا در پورتفوی فعلی سهام عدالت یافت نشد.

جدول ۶. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های زیر مجموعه شرکت توانیر در پورتفوی سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت	۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی مصوبه ۱۱۵	۱۳۸۵/۸/۳۰ هیئت وزیران ت ۱۰۶۳۱۹/۳۶۲۵۴هـ	۱۳۹۱/۶/۴ هیئت وزیران ت ۱۱۱۰۰۶/۴۷۲۲۲هـ	۱۳۹۱/۶/۱۲ هیئت وزیران ت ۱۱۶۱۳۲/۴۷۲۲۲هـ	۱۳۹۱/۹/۲۰ مجلس شورای اسلامی نامه شماره ۵۴۶۸۱/هـ/ب	۱۳۹۲/۱۱/۸ هیئت وزیران ت ۱۶۹۰۱۹/۴۹۵۹۹هـ	۱۳۹۴/۱۲/۲۶ هیئت وزیران ت ۱۷۱۳۴۹/۵۲۱۳۷هـ	۱۳۹۶/۹/۱۰ شورای عالی ۱۸۸۷۱۰	پورتفوی نهایی
۱	مدیریت پروژه‌های نیروگاهی (مپنا)	۱۹	۹					-۹		۲۶
۲	تولید نیروی برق شیروان			۱۰۰			حذف			۰
۳	تولید نیروی برق بیستون				۱۰۰	(لغو مصوبه ۱۳۹۱/۶/۱۲ هیئت وزیران)				۰
۴	تولید برق سبز منجیل				۱۰۰	(لغو مصوبه ۱۳۹۱/۶/۱۲ هیئت وزیران)				۰
۵	نیروگاه چرخه ترکیبی یزد						۱۰۰		-۹۵	۰
۶	شرکت مدیریت تولید برق نیروگاه یزد						۴۹		-۴۰	۰

مأخذ: همان.

۶-۳-۱. بانک و بیمه

براساس جدول ۷، اولین واگذاری بانک‌ها (زیرمجموعه وزارت اقتصادی و دارایی) به پورتهوی سهام عدالت براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۰۷/۱۷ ستاد مرکزی سهام عدالت صورت گرفت که در آن ۲۵ درصد سهام بانک ملت به پورتهوی سهام عدالت اختصاص یافت. همچنین ۴۰ درصد سهام بانک‌های صادرات و تجارت و ۱۵ درصد دیگر سهام بانک ملت براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۷/۵/۲۲ ستاد مرکزی وارد پورتهوی سهام عدالت شدند. سهام بانک تجارت در پورتهوی سهام عدالت براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۸/۳/۲۶ هیئت عالی واگذاری، ۱۰ درصد کاهش یافت و از ۴۰ درصد به ۳۰ درصد رسید اما مقدار سهام بانک مذکور در پورتهوی نهایی سهام عدالت ۴۰ درصد است. ۲۵ درصد سهام شرکت پست بانک و ۵۵ درصد بیمه دانا نیز به ترتیب براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۹/۸/۱۸ هیئت واگذاری و مصوبه مورخ ۱۳۹۰/۵/۱۷ هیئت وزیران به سهام عدالت اختصاص یافت.

جدول ۷. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های حوزه بانک و بیمه

در پورتهوی سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت	۱۳۸۶/۷/۱۷ ستاد مرکزی مصوبه ۱۲۳	۱۳۸۷/۵/۲۲ ستاد مرکزی مصوبه ۱۴۱	۱۳۸۸/۱/۲۴ هیئت واگذاری	۱۳۸۸/۳/۲۶ هیئت واگذاری	۱۳۸۹/۸/۱۸ هیئت واگذاری	۱۳۹۰/۵/۱۷ هیئت وزیران	پورتهوی نهایی
۱	بانک تجارت		۴۰		-۱۰			۴۰
۲	بانک صادرات		۴۰					۴۰
۳	پست بانک ایران					۲۵		۲۵
۴	بانک ملت	۲۵	۱۵+	-۱۰				۳۰
۵	بیمه دانا						۵۵	۵۵

مأخذ: همان.

۷-۳-۱. خودرو و تولید قطعات

سه شرکت خودرویی و تولید قطعات (زیرمجموعه شرکت مادر تخصصی ایدرو) ایران خودرو، سایپا و سرمایه‌گذاری رنا به ترتیب با درصد سهام ۷، ۱، ۵، ۱ و ۴۴، ۵ براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۷/۱۷ ستاد مرکزی سهام عدالت وارد پورتهوی سهام عدالت شدند و سهم هر سه شرکت مذکور، براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۷/۱/۲۴ ستاد مرکزی به ۱/۱ و ۴/۵ درصد کاهش یافت (جدول ۸).

۱. شایان ذکر است که مصوبه مرتبط با افزایش ۱۰ درصدی مجدد سهام بانک تجارت در پورتهوی سهام عدالت یافت نشد.

جدول ۸. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های خودرو و تولید قطعات

در پورتفوی سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

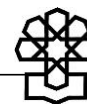
ردیف	نام شرکت	۱۳۸۶/۷/۱۷ ستاد مرکزی مصوبه ۱۲۳	۱۳۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی مصوبه ۱۲۸	۱۳۸۷/۱/۲۴ ستاد مرکزی مصوبه ۱۳۲	۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی ۱۸۸۷۱۰	پورتفوی نهایی
۱	ایران خودرو	۷/۱		-۶/۱		۱
۲	سایپا	۵/۱		-۴/۱		۱
۳	سرمایه‌گذاری رنا	۴۴/۵		-۴۰	۵	۲
۴	مگاموتور		۷/۱۴		۷	۰/۵

مأخذ: همان.

نکته‌ای که در خصوص سهام تخصیصی دو شرکت سرمایه‌گذاری رنا و مگاموتور وجود دارد این است که سهام هریک از شرکت‌های مذکور در مصوبه ۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، به ترتیب با مقادیر ۵ درصد و ۷ درصد نهایی شده است اما در پورتفوی حال حاضر سهام عدالت، سهم هریک از شرکت‌های رنا و مگاموتور به ۲ درصد و ۰/۵ درصد کاهش پیدا کرده است. علت کاهش سهم شرکت‌های مذکور در پورتفوی سهام عدالت، افزایش سرمایه در شرکت‌ها بدون مشارکت سهام عدالت بوده و این افزایش سرمایه بعد از نهایی کردن پورتفوی سهام عدالت براساس مصوبه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی صورت گرفته است.

۸-۳-۱. مخابرات

دو شرکت مخابرات ایران و کارخانجات مخابراتی ایران که به ترتیب در صنایع مخابرات و وسایل ارتباطاتی دسته‌بندی می‌شوند، با مصوبات ستاد مرکزی به سهام عدالت اختصاص یافته‌اند و تغییر چندانی در پورتفوی سهام عدالت نداشته‌اند (جدول ۹). تنها نکته‌ای که در خصوص شرکت مخابرات وجود دارد این است که در تخصیص اولیه، ۲۰ درصد سهام این شرکت به سهام عدالت واگذار شد اما در مصوبه هیئت عالی واگذاری مورخ ۱۳۸۶/۸/۲۷، ۳۰ درصد سهام مخابرات برای واگذاری به سهام عدالت قیمت‌گذاری شد. مجدداً در مصوبه مورخ ۱۳۸۷/۵/۲۹ هیئت عالی واگذاری، قیمت‌گذاری و واگذاری ۲۰ درصد سهام شرکت مخابرات مورد تصویب قرار گرفت و در حال حاضر نیز ۲۰ درصد سهام شرکت مذکور در پورتفوی سهام عدالت موجود است.

جدول ۹. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های مخابرات و کارخانجات مخابرات ایران

در پورتفوی سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت	۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی مصوبه ۱۱۵	۱۳۸۶/۷/۱۷ ستاد مرکزی مصوبه ۱۲۳	۱۳۸۶/۸/۲۷ هیئت عالی واگذاری	۱۳۸۷/۵/۲۹ هیئت عالی واگذاری	پورتفوی نهایی
۱	شرکت مخابرات ایران		۲۰	۳۰	۲۰	۲۰
۲	کارخانجات مخابرات ایران	۳۵				۳۵

مأخذ: همان.

۹-۳-۱. غله و خدمات بازرگانی

همان‌طور که در جدول ۱۰ مشخص است، ۱۰۰ درصد سهام (پس از کسر سهام ترجیحی) شرکت‌های غله و خدمات بازرگانی مناطق ۱ تا ۵، براساس مصوبه مورخ ۱۳۹۱/۶/۴ به پورتفوی سهام عدالت اختصاص یافت ولی شرکت‌های مذکور براساس مصوبه شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی در تاریخ ۱۳۹۶/۹/۱ که پورتفوی سهام عدالت نهایی شد، از پورتفو خارج شده و به‌عنوان سهام دولت و جزء موارد مشمول واگذاری طبقه‌بندی شدند.

جدول ۱۰. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های غله و خدمات بازرگانی

در پورتفوی سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت	۱۳۹۱/۶/۴ هیئت وزیران ت ۱۱۱۰۰۶/۴۷۲۲۲ هـ	۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی ۱۸۸۷۱۰	پورتفوی نهایی
۱	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۱	۹۵	-۹۵	۰
۲	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۲	۹۵	-۹۵	۰
۳	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۳	۹۵	-۹۵	۰
۴	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۴	۹۵	-۹۵	۰
۵	غله و خدمات بازرگانی منطقه ۵	۹۵	-۹۵	۰

مأخذ: همان.

۱۰-۳-۱. شهر صنعتی

بخشی از سهام سه شهر صنعتی رشت، البرز و کاوه که بخشی از سهام آنها متعلق به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و بخشی دیگر متعلق به شرکت مدیریت ساخت و تهیه کالای آب و برق (ساتکاب) بوده است، براساس مصوبه هیئت عالی واگذاری در تاریخ ۱۳۸۶/۹/۱۷ به سهام عدالت واگذار شد. همان‌طور که در جدول ۱۱ مشخص است، سه شهر صنعتی مندرج در جدول مذکور، پس از مصوبه تخصیص اولیه، تغییراتی در پورتفوی

سهام عدالت نداشتند. تنها درصد سهام شهر صنعتی رشت از ۳۰ درصد تخصیص اولیه به ۵۸ درصد در پورتفوی نهایی سهام عدالت افزایش یافته که علت آن افزایش سرمایه شرکت مذکور با مشارکت سهام عدالت بوده است.

جدول ۱۱. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های شهر صنعتی

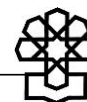
در پورتفوی سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت	۱۳۸۵/۱۲/۲۶ ستاد مرکزی	۱۳۸۶/۹/۱۷ هیئت عالی واگذاری	پورتفوی نهایی
۱	شهر صنعتی رشت	کلیه سهام متعلق به ایدرو و ساتکاب	۳۰	۵۸
۲	شهر صنعتی البرز	کلیه سهام متعلق به ایدرو و ساتکاب	۲۴/۳۸	۲۳
۳	شهر صنعتی کاوه	کلیه سهام متعلق به ایدرو و ساتکاب	۲۲/۵	۲۱

مأخذ: همان.

۱۱-۳-۱. سایر شرکت‌ها

از آنجاکه در بررسی تغییرات پورتفوی سهام عدالت، برخی شرکت‌ها در هیچ‌یک از دسته‌بندی‌های قسمت‌های قبل قرار نمی‌گیرند، این شرکت‌ها تحت عنوان سایر شرکت‌ها در این قسمت در قالب دو جدول ۱۲ و ۱۳ مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در جدول ۱۲ نام شرکت‌هایی که در حال حاضر در پورتفوی سهام عدالت هستند، آمده است. جدول ۱۳ نیز مربوط به شرکت‌هایی است که در مقطعی وارد پورتفوی سهام عدالت شدند، ولی در نهایت از پورتفو خارج شده و در پورتفوی نهایی سهام عدالت نیستند. ۲۹ درصد شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۵/۸/۳۰ هیئت وزیران به سهام عدالت واگذار شد و در مصوبه ستاد مرکزی در تاریخ ۱۳۸۵/۱۱/۱۷، سهم شرکت مذکور به ۴۹ درصد افزایش یافت. ستاد مرکزی یک سال بعد در مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۳، سهام شرکت کشتیرانی را ۲۵ درصد کاهش داد و بدین ترتیب میزان سهام شرکت مذکور در پورتفوی سهام عدالت، ۲۴ درصد است. ۴۰ درصد شرکت دخانیات ایران نیز براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۸/۵/۶ هیئت وزیران به سهام عدالت تخصیص داده شد که ۱۲ درصد آن به موجب مصوبه مورخ ۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی از پورتفوی سهام عدالت خارج شد و در حال حاضر، ۲۸ درصد سهام شرکت دخانیات در پورتفوی سهام عدالت موجود است.

جدول ۱۲. تغییرات درصد تخصیص سهام شرکت‌های کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، دخانیات ایران و مهندسی حمل و نقل پتروشیمی در پورتهوی سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت	۱۳۸۵/۸/۱۰ ستاد مرکزی	۱۳۸۵/۸/۳۰ هیئت وزیران	۱۸۵/۱۱/۱۷ ستاد مرکزی	۱۳۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی	۱۳۸۸/۵/۶ هیئت وزیران	۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی	پورتهوی نهایی
۱	کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران	-	۲۹	+۲۰	-۲۵	-	-	۲۴
۲	دخانیات ایران	-	-	-	-	۴۰	-۱۲/۴۱	۲۸
۳	مهندسی حمل و نقل پتروشیمی	۲۹	-	-	-	-	-	۲۹

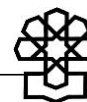
مأخذ: همان.

نام ۱۰ شرکت دیگر که در حال حاضر در پورتهوی سهام عدالت نیستند در جدول ۱۳ آمده است. به غیر از شرکت ملی حفاری ایران که براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی به سهام عدالت واگذار شده، تخصیص (حذف) و تغییرات میزان سهام سایر شرکت‌های جدول ۱۳ به (از) پورتهوی سهام عدالت، براساس مصوبات مختلف هیئت وزیران بوده است. شرکت کشت و صنعت جیرفت (زیرمجموعه جهاد کشاورزی) نیز براساس مصوبه استانی هیئت وزیران به شماره ۳۷۲۹۳/۲۶۵۸۵ مورخ ۱۳۸۶/۲/۲۷، به سهام عدالت تخصیص داده شده بود که به دلیل عدم سوددهی براساس مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۷/۱۷ ستاد مرکزی، از پورتهوی سهام عدالت خارج شد.

جدول ۱۳. تغییرات درصد تخصیص سهام برخی از شرکت‌ها در پورتفوی سهام عدالت در بازه زمانی ۱۳۸۵-۱۳۹۶

ردیف	نام شرکت	۱۳۸۵/۸/۳۰ هیئت وزیران	۱۳۸۶/۷/۱۷ ستاد مرکزی	۱۳۸۶/۱۱/۱۳ ستاد مرکزی	هیئت وزیران ۱۳۸۶/۵/۶	هیئت وزیران ۱۳۹۰/۲/۱۸	هیئت وزیران ۱۳۹۰/۵/۱۷	هیئت وزیران ۱۳۹۱/۹/۲۹	هیئت وزیران ۱۳۹۳/۱۲/۲۶	هیئت وزیران ۱۳۹۴/۱۲/۲۶	هیئت وزیران ۱۳۹۵/۱۲/۱۷	۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی	پورتفوی نهایی
۱	شرکت خدمات مهندسی ساختمان و تأسیسات (بالاست)	۱۰۰								حذف			۰
۲	ملی گاز ایران				۴۰		حذف						۰
۳	هما				۴۰	-۱۰		+۱۰			حذف		۰
۴	هلدینگ ۳۰ شرکت گاز استانی و شرکت بازرگانی گاز و شرکت گاز خودرو						۴۰		حذف				۰
۵	ملی حفاری ایران			۳۰				+۱۰				-۴۰	۰
۶	کشت و صنعت جیرفت		حذف										۰
۷	آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک										۳۰	-۳۰	۰
۸	تولیدی تجهیزات ایمنی راه‌ها	کلیه سهام متعلق به دولت								حذف			۰
۹	سرمایه‌گذاری توسعه صنعتی ایران												
۱۰	پایانه‌های صادراتی نفتی				۴۰				حذف				۰

مأخذ: همان

۴-۱. پورتفوی نهایی سهام عدالت

اطلاعات روز پورتفوی سهام عدالت در جدول ۱۴ آمده است. در حال حاضر تعداد ۴۹ شرکت در پورتفوی سهام عدالت موجود است که از این تعداد ۳۸ شرکت در بورس و فرابورس پذیرفته شده و ۱۱ شرکت غیربورسی است. اختصاص سهام شرکت‌های غیربورسی به سهام عدالت در حالی انجام پذیرفته که در بند «۲» پاسخ مقام معظم رهبری به درخواست رئیس‌جمهور وقت از معظم‌له مبنی بر «اختصاص بخشی از سهام شرکت‌های دولتی به طرح توزیع گسترده سهام بین اقشار کم درآمد» که در تاریخ ۱۳۸۵/۴/۱۲ ابلاغ شد، آمده است که «قیمت سهام (سهام تخصیصی به سهام عدالت) در بورس تعیین گردد»^۱ به این معنا که سهام شرکت‌های دولتی بورسی به سهام عدالت تخصیص داده شود. شایان ذکر است که در تبصره «۱» ماده (۳۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی نیز تصریح شده است که مبنای قیمت‌گذاری (سهام تخصیصی به سهام عدالت)، قیمت فروش نقدی در بورس خواهد بود.

جدول ۱۴. اطلاعات پورتفوی سهام عدالت در مهر ماه سال ۱۳۹۹

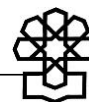
ردیف	نام شرکت	بورسی / غیربورسی	درصد سهام تخصیص یافته به سهام عدالت	مقطع واگذاری	
۱	آلومینیوم ایران - ایرالکو	بورس	٪۳۰	۱۳۸۵/۸/۱۰	-
۲	ایران خودرو	بورس	٪۱	۱۳۸۶/۷/۱۷	-
۳	بانک تجارت	بورس	٪۴۰	۱۳۸۷/۰۵/۲۲	-
۴	بانک صادرات ایران	بورس	٪۴۰	۱۳۸۷/۰۵/۲۲	-
۵	بانک ملت	بورس	٪۳۰	۱۳۸۷/۵/۱۴	-
۶	پارس سوئیچ	بورس	٪۴۶	۱۳۸۵/۸/۱۰	۱۳۸۷/۱/۲۴
۷	پالایش نفت بندر عباس	بورس	٪۲۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳	۱۳۸۸/۵/۶
۸	پالایش نفت تهران	بورس	٪۷۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳	۱۳۸۸/۵/۶ ۱۳۹۴/۵/۱۷
۹	پالایش نفت شیراز	فرابورس	٪۲۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳	۱۳۸۸/۵/۶
۱۰	پالایش نفت اصفهان	بورس	٪۲۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳	۱۳۹۰/۵/۱۷
۱۱	پالایش نفت تبریز	بورس	٪۲۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳	۱۳۸۸/۵/۶
۱۲	پتروشیمی مارون	فرابورس	٪۳۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳	-
۱۳	پست بانک	بورس	٪۲۵	۱۳۸۶/۷/۱۷	-
۱۴	چادرملو	بورس	٪۲۱	۱۳۸۵/۸/۱۰	-
۱۵	حمل و نقل پتروشیمی	بورس	٪۲۹	۱۳۸۵/۸/۱۰	-
۱۶	سایپا	بورس	٪۱	۱۳۸۶/۷/۱۷	-
۱۷	سرمایه‌گذاری توسعه صنعتی ایران	بورس	٪۲۳	۱۳۸۶/۱۱/۱۳	-
۱۸	سرمایه‌گذاری رنا	بورس	٪۲	۱۳۸۶/۷/۱۷	-
۱۹	سیمان داراب	بورس	٪۵۰	۱۳۸۵/۸/۱۰	-

۱. نامه مقام معظم رهبری به رئیس‌جمهور وقت، مورخ ۱۳۸۵/۴/۱۲.

ردیف	نام شرکت	بورسی / غیربورسی	درصد سهام تخصیص یافته به سهام عدالت	مقطع واگذاری
۲۰	سیمان دشتستان	بورس	٪۳۴	۱۳۸۵/۸/۱۰
۲۱	فولاد آلیازی ایران	بورس	٪۳۹	۱۳۸۵/۸/۱۰
۲۲	فولاد خوزستان	بورس	٪۳۰	۱۳۸۷/۳/۲۱
۲۳	فولاد مبارکه اصفهان	بورس	٪۳۰	۱۳۸۶/۶/۴
۲۴	کارخانجات مخابراتی ایران	فرا بورس	٪۳۵	۱۳۸۵/۸/۱۰
۲۵	کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران	بورس	٪۲۴	۱۳۸۵/۱۱/۱۷
۲۶	گل گهر	بورس	٪۱۱	۱۳۸۵/۸/۱۰
۲۷	مخابرات ایران	بورس	٪۲۰	۱۳۸۶/۷/۱۷
۲۸	مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران - مپنا	بورس	٪۲۶	۱۳۸۵/۸/۱۰
۲۹	ملی صنایع مس ایران	بورس	٪۳۷	۱۳۸۶/۶/۲۲
۳۰	نیرو ترانس	بورس	٪۳۱	۱۳۸۵/۸/۱۰
۳۱	بیمه دانا	بورس	٪۵۵	۱۳۹۰/۰۵/۱۷
۳۲	پالایش نفت لاوان	فرا بورس	٪۲۰	۱۳۸۸/۵/۶
۳۳	پتروشیمی ارومیه	فرا بورس	٪۶	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۳۴	پتروشیمی بندر امام	غیربورسی	٪۳۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۳۵	پتروشیمی بوعلی سینا	غیربورسی	٪۳۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۳۶	پتروشیمی بیستون	غیربورسی	٪۳۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۳۷	پتروشیمی تبریز ^۱	غیربورسی	٪۱۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۳۸	پتروشیمی خوزستان	غیربورسی	٪۳۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۳۹	پتروشیمی شهید تندگویان	فرا بورس	٪۱۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۴۰	پتروشیمی فجر	بورس	٪۳۰	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۴۱	پتروشیمی جم	بورس	٪۱۵	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۴۲	دخانیات ایران	غیربورسی	٪۲۸	۱۳۸۸/۵/۶
۴۳	ساختمان سد و تأسیسات آبیاری سایبر	غیربورسی	٪۴۹	۱۳۸۵/۸/۱۰
۴۴	شهر صنعتی البرز	غیربورسی	٪۲۳	۱۳۸۵/۱۲/۲۶
۴۵	شهر صنعتی رشت	غیربورسی	٪۵۸	۱۳۸۵/۱۲/۲۶
۴۶	شهر صنعتی کاوه	غیربورسی	٪۲۱	۱۳۸۵/۱۲/۲۶
۴۷	مشانیر	فرا بورس	٪۴۲	۱۳۸۵/۸/۱۰
۴۸	مگاموتور	غیربورسی	٪۱	۱۳۸۶/۱۱/۱۳
۴۹	صنایع پتروشیمی خلیج فارس (هلدینگ)	بورس	٪۴۰	۱۳۸۸/۵/۶

مأخذ: همان.

۱. در حال حاضر تنها نماد این شرکت در بازار سوم فرا بورس درج شده است.

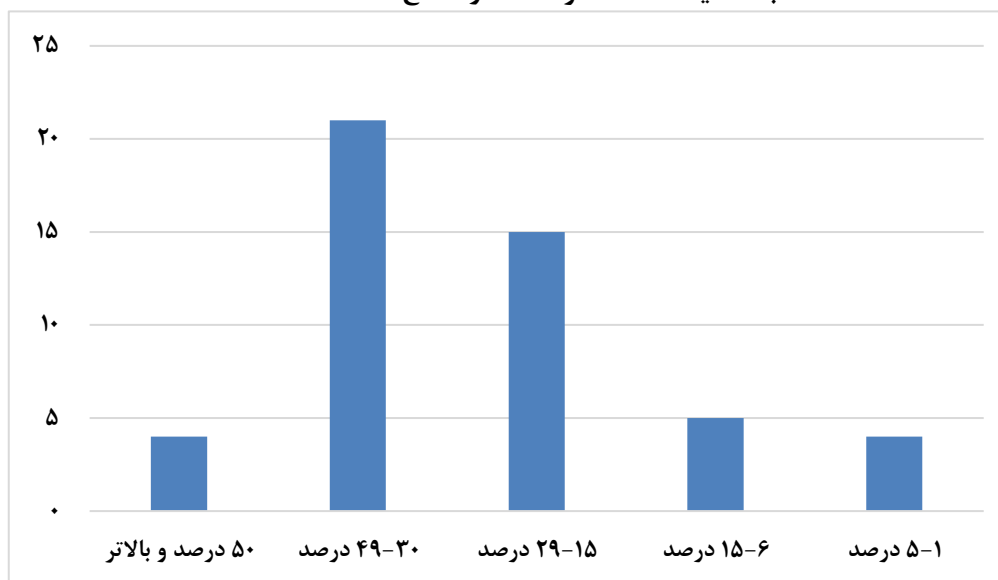

در بررسی میزان سهام تخصیص یافته شرکت‌ها به پورتهوی سهام عدالت در جدول ۱۴، مشخص می‌شود که درصد تخصیص سهام ۴۹ شرکت به سهام عدالت از ۱ درصد تا ۷۰ درصد متغیر است. دسته‌بندی درصد سهام براساس تعداد شرکت‌ها، در نمودار ۱ نشان داده شده است. بر این اساس، شرکت‌های پورتهو را از منظر سهام تخصیصی به سهام عدالت می‌توان به گروه‌های زیر تقسیم کرد^۱:

- **۵۰ درصد و بالاتر:** چهار شرکت پالایش نفت تهران (۷۰ درصد)، سیمان داراب (۵۰ درصد)، بیمه دانا (۵۵ درصد) و شهر صنعتی رشت (۵۸ درصد) در این دسته قرار می‌گیرند.
- **۳۰-۴۹ درصد:** ۲۱ شرکت در پورتهوی سهام عدالت بین ۳۰ تا ۴۹ درصد سهام تخصیصی دارند که شرکت‌های با اهمیتی نظیر ملی صنایع مس ایران، فولاد مبارکه اصفهان، سه بانک تجارت، صادرات و ملت و اکثر شرکت‌های پتروشیمی که عموماً غیربورسی هستند، در این گروه قرار می‌گیرند.
- **۱۵-۲۹ درصد:** ۱۵ شرکت سهام عدالت در این گروه قرار می‌گیرند. همه شرکت‌های پالایش نفت (به غیر از پالایش نفت تهران) با سهم ۲۰ درصدی، ذیل این گروه دسته‌بندی می‌شوند.
- **۶-۱۵ درصد:** سهام پنج شرکت بین ۶-۱۵ درصد به پورتهوی سهام عدالت تخصیص داده شده‌اند. چهار شرکت پتروشیمی جم، تندگویان، تبریز و ارومیه و شرکت گل‌گهر در این دسته قرار می‌گیرند.
- **۱-۵ درصد:** چهار شرکت ایران خودرو، سایپا، سرمایه‌گذاری رنا و مگاموتور در این دسته قرار می‌گیرند.

نمودار ۱. درصد سهام تخصیص یافته به سهام عدالت

به تفکیک تعداد شرکت‌ها در مقطع ۱۳۹۹/۴/۳۰

مأخذ: سامانه سهام عدالت و یافته‌های پژوهش.

۱. این دسته‌بندی براساس امکان نفوذ سهام عدالت در هیئت مدیره شرکت‌های سرمایه‌پذیر صورت گرفته است.

دسته‌بندی فوق برای نشان دادن اهمیت سهام تخصیصی هر شرکت به پورتفوی سهام عدالت تنها براساس میزان سهامداری مستقیم صورت گرفته است. برای آنکه تصویر درستی از میزان تسلط سهم سهام عدالت بر شرکت‌های سرمایه‌پذیر ارائه شود، باید سهامداری غیرمستقیم نیز لحاظ شود. برای روشن‌تر شدن ابعاد موضوع چند مثال ارائه شده است:

➤ شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس که ۴۰ درصد سهام آن به سهام عدالت اختصاص یافته است (سایر سهامداران عمده: ۱۸ درصد شرکت ملی صنایع پتروشیمی و ۱۷ درصد بازنشستگی شرکت ملی نفت)، مالک پنج پتروشیمی دیگر موجود در پورتفوی سهام عدالت است که باعث می‌شود نفوذ سهام عدالت در پنج پتروشیمی دیگر بیش از درصدهای ارائه شده در پورتفو باشد (جدول ۱۵).

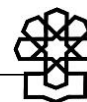
جدول ۱۵. ترکیب سهامداری شرکت‌های پتروشیمی موجود

در پورتفوی سهام عدالت تا تاریخ ۱۳۹۹/۷/۲۲

نام پتروشیمی	درصد تخصیص یافته به سهام عدالت	درصد مالکیت پتروشیمی خلیج فارس	مالکیت غیرمستقیم سهام عدالت	مجموع مالکیت مستقیم و غیرمستقیم
فجر	۳۰	۵۹/۷	۲۳/۸۸	۵۳/۸۸
خوزستان	۳۰	۷۰	۲۸	۵۸
بوعلی سینا	۳۰	۷۰	۲۸	۵۸
بندر امام	۳۰	۶۹/۳	۲۷/۷۲	۵۷/۷۲
تندگویان	۱۰	۵۲	۲۰/۸	۳۰/۸

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

➤ با توجه به ترکیب سهامداری شرکت فولاد مبارکه اصفهان، گل‌گهر و چادرملو که در جدول ۱۶ آمده است، اگر مدیر پورتفوی سهام عدالت زیر ۱۰ درصد سهام شرکت فولاد مبارکه را خریداری کند (با فرض وجود مدیریت واحد سهام عدالت) و سهام این شرکت در پورتفوی سهام عدالت را به ۳۵ درصد افزایش دهد، می‌تواند با توجه به ترکیب سایر سهامداران، کنترل این شرکت را به دست گرفته و در نتیجه اداره شرکت سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات را که ۴۲ درصد آن متعلق به فولاد مبارکه است، در اختیار بگیرد. به همین ترتیب و با توجه به درصد مالکیت فولاد مبارکه و سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات در دو شرکت چادرملو و گل‌گهر، اداره دو شرکت مزبور نیز در اختیار سهام عدالت قرار خواهد گرفت.

جدول ۱۶. ترکیب سهامداری شرکت‌های سنگ آهن و فولادی

موجود در پورتفوی سهام عدالت تا تاریخ ۱۳۹۹/۷/۲۲

نام شرکت	درصد تخصیص یافته به سهام عدالت	درصد مالکیت فولاد مبارکه اصفهان	درصد مالکیت سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات
چادرملو	۲۱	۸/۲	۱۷/۵
گل‌گهر	۱۱	۱۰	۲۲/۶
سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات	-	۴۲	-
فولاد مبارکه اصفهان	۳۰	-	-

➤ ۵۰ درصد سهام سیمان داراب به سهام عدالت اختصاص یافته است و این شرکت مالک ۱۶ درصد سیمان دشتستان است که ۳۴ درصد سیمان دشتستان نیز متعلق به سهام عدالت است. از طرفی شرکت سیمان دشتستان مالک بیش از ۵۰ درصد شرکت سیمان مندشتی است. بنابراین مدیریت سه کارخانه بزرگ تولید سیمان در اختیار سهام عدالت خواهد بود.

بخش دوم - نحوه تسویه اقساط

در اولین آیین‌نامه اجرایی توسعه مالکیت و افزایش ثروت خانوارهای ایرانی مصوب ۱۳۸۴/۵/۱۱ هیئت وزیران،^۱ موضوع واگذاری سهام عدالت به افراد مشمول براساس اقساط ده‌ساله مورد توجه قرار گرفت. در ماده (۱۰) آیین‌نامه مذکور آمده است که واگذاری سهام شرکت‌های واسط^۲ به افراد مشمول، حداکثر با اقساط ده‌ساله خواهد بود و وجه اقساط سهام واگذار شده، ترجیحاً از محل سود (منظور سود سالیانه شرکت‌های سرمایه‌پذیر است) تأدیه می‌شود. در ماده (۱۱) مصوبه بعدی هیئت وزیران با عنوان «آیین‌نامه اجرایی افزایش ثروت خانوارهای ایرانی» (مصوب ۱۳۸۴/۸/۲۳)، مقرر شد واگذاری سهام شرکت‌های واسط به مشمولان سهام عدالت حداکثر براساس اقساط بیست‌ساله و از محل دریافتی از مردم تسویه شود. ماده مذکور در آیین‌نامه بعدی نیز که مصوب ۱۳۸۴/۱۱/۱۷ است، به همان شکل مورد تصویب قرار گرفت.

آیین‌نامه اجرایی افزایش ثروت خانوارهای ایرانی (مصوب ۱۳۸۵/۸/۲۸ هیئت وزیران)، سازمان خصوصی‌سازی را مکلف کرد تا پس از طی دوره تقسیط که حداکثر ۱۰ سال است، متناسب با سود دریافتی از محل شرکت‌های سرمایه‌پذیر، نسبت به تسویه حساب اقساط سهام واگذار شده به مشمولان اقدام کند. همچنین تأکید شد که بهای سهام واگذار شده، شامل ۵۰ درصد تخفیف خواهد بود. براساس آیین‌نامه مذکور که آیین‌نامه‌های بعدی آن را تغییر و اصلاح نداد و ملاک عمل بود، دوره تقسیط پرداخت

۱. شایان ذکر است که هیئت وزیران در بازه زمانی ۱۳۸۴/۵/۱۱ تا ۱۳۸۵/۸/۲۸، چهار آیین‌نامه اجرایی تصویب کرد که هر آیین‌نامه جایگزین آیین‌نامه قبلی می‌شد.

۲. شرکت‌های واسط شرکت‌هایی بودند که سهام شرکت‌های دولتی ابتدا به آنها منتقل شده و سپس سهام شرکت‌های واسط به مشمولان واگذار می‌شود.

بهای سهام واگذار شده حداکثر ۱۰ سال تعیین شد و مقرر گردید که بهای سهام از محل سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر تأدیه شود.

متأسفانه به‌رغم تأکید آیین‌نامه مذکور به پرداخت بهای سهام از محل سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر، ستاد مرکزی در تاریخ ۱۳۸۶/۷/۱۷، پرداخت سود سهام به مشمولان مرحله اول (خانواده‌های تحت پوشش کمیته امداد و سازمان بهزیستی کشور و رزمندگان فاقد شغل و درآمد) را تصویب کرد. همچنین در تصویب‌نامه مورخ ۱۳۸۷/۴/۲۳ ستاد مرکزی، پرداخت سود به مشمولان مرحله دوم و سوم سهام عدالت تصویب شد. بنابراین در دو مرحله سود سهام عدالت بین مشمولان توزیع شد.^۱

تا زمان تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی، سایر مصوبات مربوط به سهام عدالت به موضوع نحوه پرداخت بهای سهام عدالت واگذار شده به مشمولان نپرداختند و آیین‌نامه مورخ ۱۳۸۵/۸/۲۸ هیئت وزیران ملاک عمل قرار گرفت. در ماده (۳۴) قانون مذکور نیز تنها تخفیف ۵۰ درصدی در قیمت سهام واگذاری با دوره تقسیط ده‌ساله در مورد دو دهک پایین درآمدی و دوره تقسیط حداکثر ده‌ساله حسب مورد در مورد چهار دهک بعدی درآمدی مورد تأکید قرار گرفت و در خصوص محل تسویه اقساط، مبدأ زمانی دوره تقسیط ده‌ساله و نحوه تسویه اقساط از سوی مشمولان در صورتی که سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر تکافوی ارزش سهام واگذار شده را نکند، صحبتی به میان نیامده است. نکته‌ای که باید در خصوص دوره تقسیط (که در ماده (۳۴) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی اشاره شده است) مورد توجه قرار گیرد، عدم رویه یکسان برای دو دهک پایین درآمدی و چهار دهک بعدی است. در مورد دو دهک پایین درآمدی، دوره تقسیط ۱۰ سال است ولی برای چهار دهک بعدی، عبارت «تقسیم تا ۱۰ سال» تصریح شده است.

در ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی توزیع سهام عدالت مصوب شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی در تاریخ ۱۳۸۸/۱/۲۹ قید شده که سازمان خصوصی‌سازی موظف است نسبت به فروش سهام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی به شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی اقدام کند و باید در قراردادهای منعقد فی‌مابین، تصریح نماید که ثمن معامله از محل سود سالانه شرکت‌های سرمایه‌پذیر تسویه خواهد شد. همچنین مقرر شد در صورتی که در پایان دوره تقسیط، بهای سهام مورد واگذاری به‌طور کامل تسویه نشده باشد، خریداران (مشمولان) حداکثر ظرف شش ماه نسبت به پرداخت بدهی و تسویه حساب سهام مکلف هستند. اگرچه برخی از ابهامات ذکر شده در بالا، در آیین‌نامه اجرایی سهام عدالت مرتفع شد اما موضوع مهم مبدأ زمانی دوره تقسیط کماکان مسکوت باقی ماند.

۱. پس از پرداخت دو مرحله سود به مشمولان سهام عدالت، در تبصره «۱» ماده (۱۰۰) قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، پرداخت هرگونه سود سهام عدالت تا سقف اقساط سررسید شده ممنوع شد. همچنین مقرر گردید برای آن دسته از مشمولان سهام عدالت که قبل از پایان دوره تقسیط، مابه‌التفاوت اقساط باقی‌مانده بهای سهام عدالت را پرداخت نمایند، تخفیف در بهای سهام در نظر گرفته شود. شایان ذکر است که ماده مذکور در برنامه‌های بعدی توسعه تنفیذ نشد.

بر همین اساس شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی در تصویب‌نامه شماره ۱۶۷۹۷۹ مورخ ۱۳۹۵/۹/۱۴ خود، آیین‌نامه اجرایی توزیع سهام عدالت را اصلاح کرد و دوره محاسبات اقساط سهام عدالت با لحاظ سال مالی شرکت‌های سرمایه‌پذیر، حداکثر ۱۰ دوره مالی و از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ تا پایان شهریورماه سال ۱۳۹۵ تعیین شد. همچنین مقرر گردید در صورتی که در پایان مهلت مقرر بهای سهام مورد واگذاری به‌طور کامل تسویه نشده باشد، مشمولان حداکثر تا پایان شهریورماه ۱۳۹۶^۱ نسبت به پرداخت بدهی یادشده اقدام کنند. براساس مصوبه مذکور، سازمان خصوصی‌سازی با راه‌اندازی سامانه سهام عدالت و نهایی کردن تعداد مشمولان، صورت وضعیت دارایی هر مشمول را ارائه داد که به مشمولان دهک‌های اول و دوم درآمدی مبلغ یک میلیون تومان و به مشمولان سایر دهک‌ها (سوم تا ششم)، حدود ۵۰۰ هزار تومان تعلق گرفت.

بر این اساس، مبلغ ۲۳۹,۴۶۹ میلیارد ریال به‌عنوان سود پرداختی ازسوی شرکت‌های سرمایه‌پذیر در دوره تقسیط ده‌ساله لحاظ شد (جدول ۱۷). مبلغ ۲۶,۶۱۷ میلیارد ریال به‌عنوان تخفیفات دو دهک پایین درآمدی برای ۵,۷۱۴,۹۱۵ مشمول در نظر گرفته شده که میزان تخفیف برای هر مشمول حدود ۴۶۵,۰۰۰ تومان است.^۲ مبالغ واریزی مشمولان در مهلت مقرر هفت‌ماهه نیز تنها ۲۷۷ میلیارد ریال بوده است. به‌این‌ترتیب مجموع مبالغ سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر، تخفیفات دو دهک درآمدی و پرداختی مشمولان، مبلغ ۲۶۶,۳۶۳ میلیارد ریال تعیین شد. بر همین اساس شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی در تصویب‌نامه شماره ۱۸۸۷۱۰ مورخ ۱۳۹۶/۹/۱ خود، ۴۹ شرکت را براساس قیمت مقطع واگذاری به سهام عدالت اختصاص داد و ۱۱ شرکت و بخشی از سهام شرکت دخانیات را از پورتفوی سهام عدالت خارج کرد.^۳

جدول ۱۷. وضعیت تسویه اقساط مشمولان سهام عدالت طی دوره ده‌ساله تقسیط (میلیارد ریال)

مبالغ واریزی به حساب خزانه و تخفیفات دو دهک و واریزی مشمولان	مبالغ واریزی مشمولان	تخفیفات دو دهک	مبالغ واریزی به حساب خزانه از محل سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر
۲۶۶,۳۶۳	۲۷۷	۲۶,۶۱۷	۲۳۹,۴۶۹

مأخذ: پایگاه اطلاع‌رسانی سهام عدالت (www.samanese.ir).

تعیین سال ۱۳۸۵ به‌عنوان سال مبدأ دریافت اقساط ده‌ساله سهام عدالت از شرکت‌های سرمایه‌پذیر، ازسوی نمایندگان مجلس مورد اعتراض قرار گرفت و بر همین اساس «طرح الحاق یک تبصره به بند «ب» ماده (۳۴) قانون اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی» (تاریخ اعلام وصول: ۱۳۹۶/۹/۲۶) به شرح زیر ارائه شد:

۱. شایان ذکر است با تمدید یک ماهه زمان پرداخت بدهی توسط مشمولان، مهلت پرداخت پایان مهر سال ۱۳۹۶ تعیین شد.
 ۲. به علت تعلق دو مرحله سود به مشمولان مرحله اول و دوم، میزان سهام آنها کمتر از یک میلیون تومان است.
 ۳. برای مطالعه بیشتر رجوع شود به گزارش "اظهارنظر کارشناسی درخصوص طرح الحاق یک تبصره به بند «ب» ماده (۳۴) قانون اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی"، ۱۳۹۶/۱۲/۱۳، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۱۵۷۸۷/۲۳۰.

«وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است ظرف چهار سال از تصویب این قانون، از طریق سود سهام یا پرداخت نقدی سهامداران بدهی سهامداران سهام عدالت را تسویه نموده و مالکیت آن را به سهامداران انتقال دهد».

درواقع چهار مبدأ زمانی مختلف می‌توان برای سال شروع سهام عدالت در نظر گرفت:

۱. پاسخ مقام معظم رهبری به درخواست رئیس‌جمهور وقت برای اختصاص بخشی از سهام شرکت‌های دولتی به طرح توزیع سهام عدالت بین اقشار کم‌درآمد در تاریخ ۱۳۸۵/۴/۱۲.

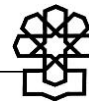
۲. سال تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی یعنی خردادماه ۱۳۸۷. اگر سال ۱۳۸۷ به‌عنوان سال شروع طرح توزیع سهام عدالت در نظر گرفته می‌شد، دوره تقسیط ده‌ساله تا سال ۱۳۹۷ ادامه پیدا می‌کرد و نباید در تصویب‌نامه مورخ ۱۳۹۵/۹/۱۵ شورای عالی، نیمه اول سال ۱۳۹۵ به‌عنوان سال پایان دوره تقسیط ده‌ساله لحاظ می‌شد.

۳. سال انعقاد قرارداد واگذاری شرکت‌ها به طرح توزیع سهام عدالت. با توجه به جدول ۲ پیوست، سال واگذاری برخی شرکت‌ها مانند بیمه دانا یا پالایش نفت اصفهان سال ۱۳۹۰ بوده است و می‌بایست تا ۱۰ سال سود این شرکت‌ها بابت اقساط مشمولان لحاظ می‌شد درحالی‌که براساس تصویب‌نامه مذکور، سال واگذاری همه شرکت‌ها، سال ۱۳۸۵ فرض شده است.

۴. سال شناسایی مشمولان سهام عدالت

به‌رغم صراحت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در شناسایی علمی شش دهک پایین درآمدی به‌عنوان مشمولان سهام عدالت، آنچه در اجرا اتفاق افتاد، وارد کردن اقشار مختلف در طرح به‌جای دهک‌های درآمدی بوده است. شناسایی مشمولان سهام عدالت از سال ۱۳۸۵ آغاز شده و این روند شناسایی تا سال ۱۳۹۱ که کارگران فصلی و ساختمانی به طرح اضافه شده‌اند، ادامه پیدا کرده است. بنابراین همه مشمولان نیز در سال ۱۳۸۵ وارد طرح سهام عدالت نشده‌اند که سال پایان دوره تقسیط ده‌ساله بهای پرداخت سهام برای آنها، سال ۱۳۹۵ منظور شود و لحاظ سال ۱۳۹۵ به‌عنوان سال پایانی برای دوره تقسیط همه مشمولان، می‌تواند حقوق برخی از مشمولان را تضییع کند.

با توجه به توضیحات ارائه شده ملاحظه می‌شود که تصویب‌نامه مورخ ۱۳۹۵/۹/۱۵ شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی (تعیین نیمه اول سال ۱۳۹۵ به‌عنوان سال پایانی دوره تقسیط ده‌ساله پرداخت بهای ارزش سهام)، صرفاً مبتنی بر پاسخ مقام معظم رهبری به درخواست رئیس‌جمهور وقت بوده و هیچ‌یک از موارد دیگر مورد اشاره (سال تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، سال انعقاد قراردادهای واگذاری شرکت‌ها به طرح سهام عدالت و سال شناسایی مشمولان سهام عدالت) که برای صاحبان سهام عدالت ایجاد حق کرده است را دربرنمی‌گیرد. این در حالی است که براساس آنچه پیش‌تر گفته شد، براساس ماده (۳۴)

قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی، دوره تقسیط برای دهک‌های اول و دوم درآمدی ده‌ساله است و برای چهار دهک بعدی حداکثر ۱۰ سال منظور شده است. گفتنی است که بررسی طرح «الحاق یک تبصره به بند «ب» ماده (۳۴) قانون اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی» به دلیل هم‌پوشانی با لایحه سامان‌دهی سهام عدالت موضوع اصلاح مواد (۳۴) تا (۳۸) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی، موکول به بررسی لایحه شد و مقرر گردید که موضوع در نظر گرفتن مدت زمان بیشتر برای تسویه کامل اقساط و تعلق سهام کامل (به ارزش یک میلیون تومان) به مشمولان، در بررسی لایحه اعمال شود که به سرانجام نرسید.

جمع‌بندی

براساس آنچه گفته شد، تخصیص سهام برخی شرکت‌های دولتی به سهام عدالت، به صورت تدریجی بوده و پورتهوی سهام عدالت در یک بازه زمانی ۱۱ ساله (سال ۱۳۹۶-۱۳۸۵) شکل گرفته است. همچنین تخصیص‌ها و تغییرات پورتهوی سهام عدالت براساس مصوبات هیئت وزیران، هیئت عالی واگذاری (بعد از تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی تبدیل به هیئت واگذاری شد) و ستاد مرکزی سهام عدالت صورت گرفته است. به همین دلیل، پورتهوی مذکور دستخوش تغییرات بسیاری در طول زمان بوده و حتی در مواردی ناقض نامه مقام معظم رهبری^۱ و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی نیز بوده است. برای مثال در ماده (۳۴) قانون مذکور تخصیص شرکت‌های گروه دو ماده (۲) قانون، مورد تصریح قرار گرفته است ولی پورتهوی سهام عدالت، ترکیبی از شرکت‌های گروه یک و دو است. شایان ذکر است که تخصیص شرکت‌های گروه یک، مربوط به سال‌های قبل از تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی و دسته‌بندی شرکت‌ها در این قانون بوده است ولی پس از تصریح قانون مذکور نیز، شرکت‌های گروه دو جایگزین شرکت‌های گروه یک نشدند. مثال دیگر، تخصیص شرکت‌های غیربورسی (و حتی شرکت‌هایی که قیمت‌گذاری قطعی نیز نداشتند) به پورتهوی سهام عدالت است در حالی که از ابتدا در نامه مقام معظم رهبری، تأکید بر تخصیص شرکت‌های بورسی به سهام عدالت بوده و در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی نیز مجدداً تصریح شده است. شرکت‌هایی که قیمت‌گذاری قطعی نداشتند (مانند شرکت‌های غله و خدمات بازرگانی)، براساس مصوبه مورخ ۱۳۹۶/۹/۱ شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی از پورتهوی سهام عدالت خارج شده و به عنوان سهام دولت و جزء موارد واگذاری تعیین شدند اما از ۴۹ شرکت موجود در پورتهوی سهام عدالت، هنوز ۱۱ شرکت غیربورسی هستند.

۱. نامه مقام معظم رهبری به رئیس‌جمهور وقت، مورخ ۱۳۸۵/۴/۱۲.

وجود شرکت‌های غیربورسی در پورتفوی سهام عدالت موجب شد تا به‌رغم آزادسازی سهام عدالت با صدور دستور مقام معظم رهبری در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹ و طراحی دو روش مستقیم (مالکیت و مدیریت سهام توسط خود مضمولان) و غیرمستقیم (مدیریت سهام توسط شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی)، حتی مضمولانی که روش مستقیم را انتخاب کرده‌اند، به‌ناچار مجبور به قبول نوعی سهامداری غیرمستقیم (از طریق دریافت سهام هلدینگ، مطابق آیین‌نامه آزادسازی سهام عدالت) برای بخش غیربورسی پورتفوی خود هستند.

در خصوص دوره تقسیط و نحوه وصول اقساط سهام عدالت، از ابتدا روند شفافی در آیین‌نامه‌های مرتبط وجود نداشته است. دوره تقسیط بیست‌ساله، ده‌ساله و حداکثر ده‌ساله از مواردی است که در آیین‌نامه‌های مصوب هیئت وزیران در طول سال‌های ۱۳۸۴ و ۱۳۸۵ به آن اشاره شده است. همچنین در آیین‌نامه‌های مذکور، ابتدا مصوب شد که اقساط سهام عدالت از محل سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر تأدیه شود، سپس وصول اقساط از محل دریافتی از مضمولان مورد توجه قرار گرفت و درنهایت در آیین‌نامه مورخ ۱۳۸۵/۸/۲۸ هیئت وزیران، دوره تقسیط پرداخت بهای سهام واگذار شده حداکثر ۱۰ سال تعیین شد و مقرر گردید که بهای سهام از محل سود شرکت‌های سرمایه‌پذیر تأدیه شود. آیین‌نامه مذکور تا زمان تصویب قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی تغییری نکرد و ملاک عمل قرار گرفت. متأسفانه قانون مذکور نیز در موضوع دوره تقسیط ابهام داشته و در مورد نحوه وصول اقساط نیز مسکوت است.

در ماده (۳۴) قانون مذکور، دوره تقسیط برای دو دهک پایین درآمدی ۱۰ سال و برای چهار دهک بعدی درآمدی، حداکثر ۱۰ سال منظور شده است و ظاهراً تصمیم یکسانی برای شش دهک درآمدی اتخاذ نشده است. همچنین مبدأ زمانی دوره تقسیط نیز مشخص نشده است. شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی برای رفع ابهامات مذکور، در تصویب‌نامه مورخ ۱۳۹۵/۹/۱۴، دوره محاسبه اقساط سهام عدالت را با لحاظ سال مالی شرکت‌های سرمایه‌پذیر، حداکثر ۱۰ دوره مالی و از تاریخ ۱۳۸۵/۱/۱ تا پایان شهریورماه سال ۱۳۹۵ تعیین کرد. تصویب‌نامه مذکور به دلیل لحاظ سال ۱۳۸۵ به‌عنوان مبدأ زمانی دوره تقسیط سهام عدالت، با اعتراضات مختلفی از سوی نمایندگان مجلس روبه‌رو شد ولی درنهایت ملاک عمل قرار گرفت.

براساس آنچه عنوان شد، عدم ثبات رویه در مورد تخصیص شرکت‌ها به پورتفوی سهام عدالت، دوره تقسیط و مبدأ زمانی آن و نحوه وصول اقساط، مانند بسیاری از بخش‌های دیگر سهام عدالت، کاملاً مشهود است. درواقع به دلیل آنکه از ابتدا برای سهام عدالت نقشه راه تبیین نشده و تصمیم‌گیری‌ها در این خصوص شفاف نبوده و از طریق چند مرجع مختلف صورت گرفته است، این طرح در اجرا با مشکلات مختلفی همراه شد که در حال حاضر نیز برخی از آنها در مسیر آزادسازی چالش‌ساز شده است.

شماره مسلسل: ۱۷۸۱۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: سهام عدالت: ۴. پورتفوی سهام عدالت و نحوه تسویه اقساط

نام معاونت: مطالعات بخش عمومی

تهیه و تدوین: مهتاب قراخلو

ناظران علمی: سیدعلی روحانی، داریوش ابوحمز

واژه‌های کلیدی:

۱. سهام عدالت
۲. اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی
۳. خصوصی سازی
۴. واگذاری
۵. پورتفو

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۱۰/۱۰